

DEN NORSKE KIRKE
Karmøy kirkelig fellestråd

Rådhuset, Postboks 167
4291 KOPERVIK
Tlf: 52810001
kirkevergen@karmoykirken.no
www.karmoykirken.no

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Kopervik 09.06.2017
Vår saksbehandler: KOB
Vår ref.: 09/00020-019
Arkivkode: 002.1

Høringsuttalelse - forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Nedenfor følger høringsuttalelse fra Karmøy kirkelig fellestråd vedrørende forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Uttalelsen ble behandlet og enstemmig vedtatt i møte den 31.05.2017, sak 014/17.

Vennlig hilsen

Kjetil Osnes Bøe
Kirkeverge

Kopi: Menighetsråd i Karmøy

Vedtak

Karmøy kirkelig fellesråd (KKF) vedtar følgende hørings svar til høringsnotatet «Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet»:

1. **Saksframlegget oversendes i sin helhet til Kirkerådet** som del av KKF's hørings svar, slik at Kirkerådet ser argumentasjonen som ligger til grunn for svarene.
2. **Vedrørende direktevalg eller kombinasjonsvalg**
Kirkedemokratiet bør i størst mulig grad ta utgangspunkt i valget av menighetsrådene, noe som betyr at det primært er menighetsrådene som bør ha stemmerett ved valg av sju leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Siden dette forhindres av Kirkelovens § 23 d), støtter Karmøy kirkelig fellesråd alternativ 3, «Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer», som ligger nærmest opp til primærstandpunktet.

Kirkerådet oppfordres til å fremme forslag om revisjon av Kirkelovens § 23 d), slik at rent indirekte valg ved menighetsrådene blir mulig. Dette er viktig for å øke opplevelsen av samhandling mellom menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved å innføre en slik bestemmelse vil også soknene oppleve at § 2 i Kirkeloven, sammen med uttalelser som «Soknet er den viktigste enheten i Den norske kirke», blir underbygget i handlinger, og at det ikke kun er et kollektivt munnhell som ikke bærer med seg reell verdi.
3. **Vedrørende Flertalls- og forholdstallsvalg**
Primært ønsker KKF «Alternativ 1, Videreføring av dagens ordning». Subsidiært kan alternativ 2 støttes. Uansett valgordning mener vi at det bør nedsettes en nominasjonskomité som legger fram en bredt sammensatt valgliste og at det alltid åpnes for supplerende nominasjon for nominasjonskomitéens liste uansett forekomst av andre lister.
4. **Vedrørende tilskuddsordning til nomineringsgrupper**
Vi vil på det sterkeste advare mot å legge til rette for ordninger og praksis som direkte eller indirekte åpner for virksomhet i kirken som ligner på partipolitikk. Følgelig er vi motstander av å etablere tilskuddsordning til nomineringsgrupper, mv. Likevel er det viktig at tilskudd til lokal tilrettelegging og til trykking og utsending av valgkort opprettholdes. Med den økonomiske situasjonen som er i kirken, samt at midlene til en eventuell nominasjonstilskuddsordning vil måtte tas fra det særskilte tilskuddet til de kirkelige valg, mener vi at lite taler for å etablere en ordning med tilskudd til nomineringsgrupper.
5. **Vi støtter at begrensningen av tilleggsstemmer til inntil tre blir videreført.** Videre anbefaler vi at kirkevalgene benytter de samme reglene for strykning som gjelder for kommune- og fylkestingsvalgene.
6. **Vi støtter at det innføres en åtte prosents sperregrense** ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, på samme måte som ved valg til fylkesting.
7. **Vi vil advare mot å innføre en ordning med stemmetillegg** ved de kirkelige valgene.
8. **Kirkerådet bør ikke pålegge alle fellesrådsområder en ordning** hvor det blir adgang til å

avgi stemme i alle soknene innenfor fellesområdet (kommunen) på valgdagen. Dette vil kunne være svært ressurskrevende i noen fellesrådsområder. Hvert enkelt fellesrådsområde bør evt. kunne avgjøre dette selv.

9. **Det støttes å innføre 30. juni i valgåret som skjæringsdato** også for kirkevalgene, **samt å innføre egne bestemmelser for manntall** for valg av prester og for valg av leke kirkelige ansatte.

10. **Vedrørende Valgform**

Bestemmelsene i valgreglene må gjenspeile KKF's standpunkt hva angår henholdsvis direkte/indirekte valg og flertalls/forholdstallsvalg.

11. **Vi støtter forslaget vedrørende supplerende nominasjon** på nominasjonskomiteens valgliste også i tilfeller hvor det stilles flere lister til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

12. **Vi støtter forslaget om at bispedømmerådet har ansvar for trykking og utsendelse** av stemmesedler ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

13. **Vi støtter forslaget om å videreføre ordningen** hvor velgeren ved valg til menighetsråd kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Videre støtter vi at velgeren ved valg til bispedømmerådet og Kirkemøtet kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme, og føre på inntil tre navn fra andre lister.

14. **Vi støtter at det ikke innføres forhåndsstemming på tilsvarende nivå** som kommunevalgene. Dette vil være alt for ressurskrevende, og sånn sett koste mer enn det smaker.

15. **Det vises til at det både i høringsdokumentet og «Kirkevalgreglene, §11-1.**

Nominasjon» står om prester i stedet for leke kirkelig tilsatte. I § 11-1. Nominasjon (1) står det at «Det bør tilstrebes representasjon av yngre prester (...)». Selv om vi kan støtte ønsket om representasjon av yngre prester, er vi av den oppfatning at det hører bedre hjemme i § 10 «Valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet» enn det gjør i § 11 «Valg av representant for leke kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøtet». Vi legger til grunn at dette er trykkfeil som blir rettet opp.

Saksfremstilling

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet ble den 27. mars 2017 sendt på bred høring fra Kirkerådet til menighetsråd, kirkelige fellestyre, biskoper, bispedømmeråd og andre berørte instanser. Høringsfristen er 14. juni 2017.

Høringsnotatet foreligger både i en kortversjon på 18 sider og i en mer utfyllende utgave på 96 sider. Selve regelforslaget er på 34 sider.

Overskrifter/kapitler i Regelforslaget samsvarer ikke med tilsvarende overskrifter/kapitler i Høringsnotatet, noe som for oss som høringsinstans fremstår som rotete og krevende.

Dette er en oppsummering av de spørsmålene vi er bedt om å ta stilling til og/eller å fremme synspunkter på.

Del 1. Bakgrunn

I høringsnotatet skriver Kirkerådet at valgordningen er et sentralt element i det kirkelige demokratiet. Det foreslås å legge kirkevalgreglene så tett opp til Valglovens bestemmelser som mulig slik at velgerne møter en kirkevalgordning som er gjenkjennelig fra alminnelige valg til kommunestyre og fylkesting. Det åpnes likevel for å gjøre noen unntak der det er særlige kirkelige forhold som gjør det vanskelig å overføre prinsipper fra Valgloven.

At medlemmer i Den norske kirke skal ha en stemme, og at menighetsrådene skal ha stor grad av selvstyre, innenfor rammene av Bibelen og bekjennesskriftene som Den norske kirke har som grunnlag, mener vi er riktig og viktig. Det ønsker vi gode ordninger for. Kirkelovens § 2 sier: «Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne». Nå som før mener vi derfor at kirkedemokratiet i størst mulig grad bør ta utgangspunkt i valget av menighetsrådene, og at det er menighetsrådene som bør ha stemmerett ved valg av sju leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Bestemmelsen i Kirkelovens § 23 d) setter imidlertid begrensninger på dette punktet ved å kreve at minst fire av disse sju skal velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer, og står dermed i veien for vårt prinsipale syn. Kirkerådet oppfordres til å fremme forslag om revisjon av Kirkeloven på dette punkt. Vi mener indirekte valg er viktig for å øke opplevelsen av samhandling mellom menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved å innføre en slik bestemmelse vil også soknene oppleve at § 2 i Kirkeloven, sammen med uttalelser som «Soknet er den viktigste enheten i Den norske kirke», blir underbygget i handlinger, og at det ikke kun er et kollektivt munnhell som ikke bærer med seg reell verdi.

Del 2. Overordnede problemstillinger

Én av de store utfordringene som kirken står overfor i dag, er opplevelsen av avstand mellom lokale, regionale og sentrale enheter og fora. Det er avgjørende at kirkevalgreglene ikke bidrar til å øke opplevelsen av slik avstand, men snarere redusere den.

2.1 Direktevalg eller kombinasjon av direkte og indirekte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

På bakgrunn av understrekningen ovenfor av Kirkelovens bestemmelse i § 2 om at «Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne» ville vi ideelt sett foreslått at alle de sju leke medlemmene av bispedømmerådet og Kirkemøtet burde velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet. Men det forhindres altså av Kirkelovens § 23 d). Derfor foreslår vi å støtte **alternativ 3** som ligger nærmest opp til primærstandpunktet: **«Kombinasjonsvalg i alle bispedømmer»**.

Dette alternativet innebærer at Kirkemøtet bestemmer at alle bispedømmer skal holde *kombinasjonsvalg* der fire av de sju leke medlemmene i bispedømmeråd og Kirkemøtet velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer, mens de resterende tre medlemmene velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet.

Til orientering nevnes at ved forrige kirkevalg i 2015, var det bare fire bispedømmeråd som valgte å holde kombinasjonsvalg, mot sju bispedømmeråd som holdt direkte valg, deriblant i Stavanger bispedømme.

2.2 Flertalls- og forholdstallsvalg

Flertallsvalg skjer hvor det kun foreligger én valgliste. Der det foreligger mer enn én valgliste blir valget pr. definisjon et forholdstallsvalg. Ved Kirkevalget 2015 var det til orientering kun to bispedømmer som gjennomførte flertallsvalg, Stavanger bispedømme og Bjørgvin bispedømme.

Kirkemøtet er etter gjeldende lovbestemmelser pålagt å videreføre en ordning hvor det er anledning til å stille flere lister. Høringsnotatet problematiserer spørsmålet om hvor langt de nye valgreglene skal gå i retning av å oppmuntre til eller å påby flere valglister.

I den ene enden har vi **alternativ 1** om å videreføre dagens ordning, som innebærer at –

- Det oppnevnes en *nominasjonskomité* med prostivis representasjon innen 15. desember i året før valgåret. Nominasjonskomiteen skal, på bakgrunn av innsendte forslag fra menighetsråd og ungdomsråd i bispedømmet, utarbeide en kandidatliste som oversendes valgrådet innen 1. mars i valgåret.
- Den foreløpige kandidatlisten kunngjøres deretter uten opphold, før det åpnes for at andre grupper av forslagsstillere kan stille kandidatlistene innen 1. mai i valgåret. Lister fra andre grupper av forslagsstillere må være egenhendig underskrevet av minst 150 stemmeberettigede forslagsstillere fra minst tre ulike sokn i bispedømmet, der maksimalt 50 prosent av underskriverne kommer fra ett og samme sokn, og være utfylt med minst sju og maksimalt 18 navn i prioritert rekkefølge.
- Dersom det ikke fremmes lister fra andre grupper av forslagsstillere, åpnes det for supplerende nominasjon til nominasjonskomiteens liste.

Den andre ytterligheten representeres av **alternativ 4** med forslag om en ordning med flere selvstendige lister *uten nominasjonskomité*.

- I en slik ordning inviteres nomineringsgrupper til å stille lister. Nomineringsgrupper kan innen en frist gi melding om de har intensjon om å stille liste ved valget.
- Dersom det er minst én nomineringsgruppe som gir slik melding, vil valgrådet ikke ta initiativ til at det blir nedsatt en nominasjonskomité. I stedet gis det anledning til å stille flere lister også fra andre nomineringsgrupper innen en ny frist.
- Dersom det i et bispedømme kun foreligger ett godkjent listeforslag fra én nomineringsgruppe etter listefristen, blir det den eneste listen ved valget.
- Kun dersom det ikke foreligger noen godkjente listeforslag etter fristen oppnevnes en *nominasjonskomité* som utarbeider en bred kandidatliste. Valget gjennomføres i så fall som flertallsvalg med nominasjonskomiteens liste.
- Hensynet til reelle valgmuligheter og ivaretagelse av mindretallsrepresentasjon vil ikke bli ivaretatt *i det tilfelle* det bare blir levert en liste. Hvis bare én liste stiller til valg, vil grupper som er i mindretall i sentrale spørsmål kunne bli helt uten representasjon.

Alternativ 2 og **alternativ 3** er mellomløsninger med ulike prosedyrer for å oppmuntre til flere selvstendige lister. **Alternativ 2** tar utgangspunkt i dagens ordning og innfører noen mindre justeringer. Det etableres en *nominasjonskomité* som fremmer en liste innen en frist. Andre nomineringsgrupper gis også adgang til å fremme liste til samme frist. Reglene for begge typer

lister gjøres i størst mulig grad like, herunder bestemmelser om tillitsvalgte som kan representere kandidatene på listen. Denne ordningen vil langt på vei tilsvare dagens ordning for forholdstallsvalg ved valg av menighetsråd.

Alternativ 3 går lenger og innebærer klar risiko for å kunne bli urimelig uoversiktlig og komplisert utover det håndterbare.

Forslag: Primært ønsker vi **alternativ 1**; at dagens ordning videreføres. Subsidiært kan vi støtte alternativ 2. Uansett valgordning ønsker vi at det nedsettes en nominasjonskomité som legger fram en bredt sammensatt valgliste og at det alltid åpnes for supplerende nominasjon for nominasjonskomiteens liste uansett forekomst av andre lister.

2.3 Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper m.m.

Høringsdokumentet drøfter ulike former for tilskuddsordninger i forbindelse med kirkevalgene, herunder –

- Tilskuddsordning for nomineringsgrupper som deles i to faser.
 - *Intensjonsstøtte:* Den første fasen utløses etter en intensjonsfrist. Målet for denne fasen kan formuleres slik: «Å sette organiserte nomineringsgrupper av stemmeberettigede i stand til å stille lister i valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet.»
 - *Listestøtte:* Den andre fasen utløses etter fristen for å fremme lister. Målet for denne fasen kan formuleres slik: «Å sette de nomineringsgruppene som fremmer lister i valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet i stand til å informere velgerne om hva de står for.»
- Tilskuddsordning hvor nomineringsgrupper og andre aktører kan søke Kirkerådet eller valgrådet om midler til informasjonstiltak i forbindelse med valget

Forslag:

Vi vil på det sterkeste advare mot å legge til rette for ordninger og praksis som direkte eller indirekte åpner for virksomhet i kirken som ligner på partipolitikk. Følgelig er vi motstander av å etablere tilskuddsordning til nomineringsgrupper, mv. Likevel er det viktig at tilskudd til lokal tilrettelegging og til trykking og utsending av valgkort opprettholdes. Med den økonomiske situasjonen som er i kirken, samt at midlene til en eventuell nominasjonstilskuddsordning vil måtte tas fra det særskilte tilskuddet til de kirkelige valg, mener vi at lite taler for å etablere en ordning med tilskudd til nomineringsgrupper.

2.4 Personvalgeregler

2.4.1 Personstemmer og strykninger

Vi støtter at begrensningen av tilleggsstemmer til inntil tre blir videreført. Videre anbefaler vi at kirkevalgene benytter de samme reglene for strykning som gjelder for kommune- og fylkestingsvalgene.

2.4.2 Personvalgeregler internt på listene

Vi støtter at det innføres en åtte prosents sperregrense¹ ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte, på samme måte som ved valg til fylkesting.

2.4.3 Stemmetillegg

Vi vil advare mot å innføre en ordning med stemmetillegg² ved de kirkelige valgene.

2.5 Valgkretser og stemmekretser

¹ Det innebærer at en kandidat må ha oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens stemmetall for å kåres før rekkefølgen på listen.

² Stemmetillegg er det samme som innen partipolitikken tradisjonelt ble kalt forhåndskumulering. Det var vanlig før men mindre vanlig nå.

Ingen kommentarer til 2.5.1. Valgkretser.

2.5.2 Stemmegivning begrenset til eget sokn på valgdagen

Kirkerådet bør ikke pålegge alle fellesrådsområder en ordning hvor det blir adgang til å avgi stemme i alle soknene innenfor fellesområdet (kommunen) på valgdagen. Dette vil kunne være svært ressurskrevende i noen fellesrådsområder. Hvert enkelt fellesrådsområde bør evt. kunne avgjøre dette selv.

Del 3: Innledning til reglene, stemmerett valgbarhet, valgorganer m.m.

Ingen kommentarer til 3.1 Reglens formål, virkeområde og organenes sammensetning; heller ikke til 3.2 Stemmerett.

3.2.2 Manntall

Det støttes å innføre 30. juni i valgåret som skjæringsdato også for kirkevalgene, samt å innføre egne bestemmelser for manntall for valg av prester og for valg av leke kirkelige ansatte.

Ingen kommentarer til 3.3 Valgbarhet eller til 3.4 Valgorganene.

Del 4: Valg av medlemmer til menighetsråd og valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

4.1 Valgform

Forslag: Bestemmelsene i valgreglene må gjenspeile Karmøy kirkelig fellesråds standpunkt hva angår henholdsvis direkte/indirekte valg og flertalls/forholdstallsvalg.

4.2 Nærmere bestemmelser ved forholdstallsvalg

Ingen kommentarer til 4.2.1 Registrering av nomineringsgrupper eller til 4.2.2 Krav til og behandling av listeforslag.

4.2.3 Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg

Vi støtter forslaget vedrørende supplerende nominasjon på nominasjonskomiteens valgliste også i tilfeller hvor det stilles flere lister til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

4.2.4 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre stemmesedler

4.2.4.1 Trykking av stemmesedler

Vi støtter forslaget om at bispedømmerådet har ansvar for trykking og utsendelse av stemmesedler ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

4.2.4.2 Endringer på stemmeseddelen

Vi støtter forslaget om å videreføre ordningen hvor velgeren ved valg til menighetsråd kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme. Videre støtter vi at velgeren ved valg til bispedømmerådet og Kirkemøtet kan gi inntil tre kandidater på stemmeseddelen én tilleggsstemme, og føre på inntil tre navn fra andre lister.

4.3 Nærmere bestemmelser ved flertallsvalg

Ingen merknader.

4.4 Forhåndsstemmegivningen

Vi støtter at det ikke innføres forhåndsstemming på tilsvarende nivå som kommunevalgene. Dette vil være alt for ressurskrevende, og sånn sett koste mer enn det smaker.

4.5 Tidspunkt og sted for valg. Stemmegivningen på valgtinget

Ingen merknader.

Del 5: Valg av andre representanter til bispedømmerådet og Kirkemøtet

5.2 Valg av lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Det vises til at det både i høringsdokumentet og «Kirkevalgreglene, §11-1. Nominasjon» står om prester i stedet for leke kirkelig tilsatte. I § 11-1. Nominasjon (1) står det at «Det bør tilstrebes representasjon av yngre prester (...)». Selv om vi kan støtte ønsket om representasjon av yngre prester, er vi av den oppfatning at det hører bedre hjemme i § 10 «Valg av prest til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet» enn det gjør i § 11 «Valg av representant for leke kirkelig tilsatte til bispedømmeråd og Kirkemøtet». Vi legger til grunn at dette er trykkfeil som blir rettet opp.

Del 6 Felles bestemmelser og del 7 Konsekvenser

Ingen merknader.